

А. А. Гальчук,
аспірант, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана, м. Київ

МІСЦЕ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ РЕЙТИНГАХ

А. Halchuk,
graduate, Kyiv national economic university named after V. Hetman, Kyiv

PLACE OF INNOVATIVE POTENTIAL OF UKRAINE IN INTERNATIONAL ECONOMIC RANKINGS

У статті розглянуто місце інноваційного потенціалу України в міжнародних економічних рейтингах та на основі статистичних даних складено таблиці, графіки та зроблено висновки. Дослідження показали, якщо країна не в змозі здійснити структурні перетворення відповідно до нововведень, то це може призвести до гальмування розвитку економіки, а інноваційна діяльність є одним з показників, що впливає на досягнення високого економічного рівня країни та визначає її положення на світовому ринку. Статистичні дані показують, що Україна в міжнародних рейтингах займає позиції аутсайдера та має статус "інноватор, що формується". Для зростання економіки України, а також її просування на кращі позиції в міжнародних рейтингах необхідно провести цілеспрямовану інноваційну політику.

In article the place of innovative potential of Ukraine in internationaleconomic rankings and based on statistics compiled tables, graphs and conclusions. Studies have shown that if a country is unable to carry out structural reforms according to innovations, it can lead to the economy slow down and innovative activity is an indicator that affects reaching a high economic level of the country and determines its position in the world market. After analyzing the statistics, we can estimate that Ukraine is an outsider in the international rankings and is described as "Innovator that is forming." Improving of Ukraine's economy and its promotion to better positions in international rankings can be achieved only on the condition of purposeful innovation policy reforms.

Ключові слова: інноваційний потенціал, індекс глобальної конкурентоспроможності, глобальний індекс інновацій, інноваційна діяльність, міжнародний рейтинг.

Key words: innovation capacity index of global competitiveness, global innovation index, innovation activities, international rating.

ВСТУП

Характерною особливістю сучасного розвитку національних країн світу є перехід на інноваційну складову. У більшості робіт зазначається, що для досягнення високого рівня конкурентоспроможності країни на міжнародному ринку можливо завдяки ефективному функціонуванню національного інноваційного потенціалу. Наразі Україна знаходиться на етапі формування власної політики інноваційного розвитку та має статус "інноватор, що формується", тому необхідно враховувати нові вимоги і виклики сучасності для досягнення кращого статусу. На жаль, наша країна у міжнародних рейтингах займає низькі позиції, що свідчить про низький рівень розвитку інноваційного середовища. Тому Україною задекларований курс на інвестиційно-інноваційний розвиток національної економіки, але, на жаль, існує ціла низка організаційних, фінансових та правових перешкод, які гальмують інноваційні процеси.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Аналізом країн в міжнародних рейтингах займається багато організацій, робочі групи яких за певними індексами визначають положення країн. Журнали, які опубліковують рейтинги Bloomberg, World economic, міжнародне рейтингове агентство Standard & Poor's Financial Services LLC, та форум World Economic Forum. Серед науковців, що займалися питанням та оцінкою позицій України у різноманітних міжнародних рейтингах — Л. Лігоненко, А. Арсененко, А. Тищенко, В. Новицький, О. Білорус та інші.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

У наш час розроблено багато міжнародних рейтингів та оцінок рівня розвитку країн світу, повноважні організації та органи проводять глобальні досліджен-

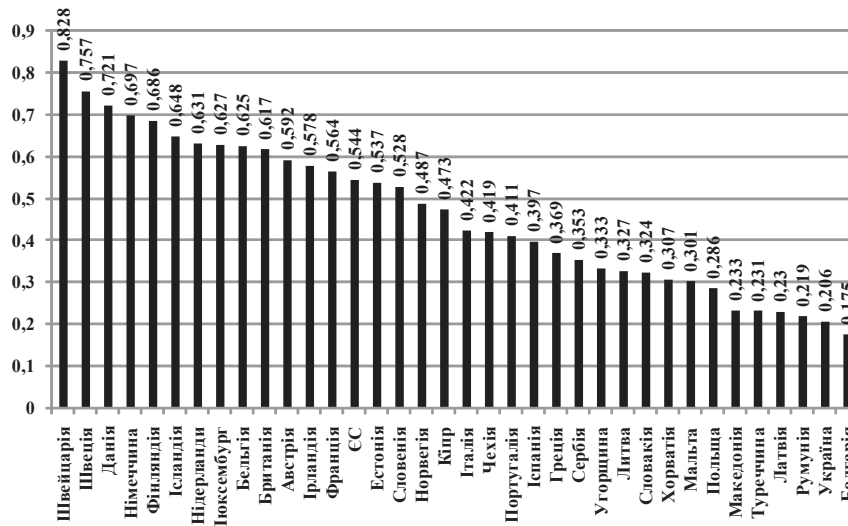

Рис. 1. Зведений індекс інновацій країн ЄС, України та можливих конкурентів

Джерело: [1].

ня. Вони вивчають найбільш цікаві сфери життєдіяльності суспільства в різних країнах світу, а отримані результати використовують для порівняння соціально-економічних, політичних, культурних позицій країн світу серед досліджуваних. Якщо поглянути на нашу державу в координатах міжнародних рейтингів, то можна побачити певною мірою таку картину, що Україна на сьогодні займає скромну позицію в міжнародних економічних рейтингах, що може бути наслідком низького рівня розвитку інноваційного середовища.

Одним із найважливіших інструментів рейтингування інноваційного розвитку країн Європи є інноваційне табло, що представляє систему показників інноваційної діяльності та на основі якого розраховується зведений індекс інновацій для кожної європейської країни. На основі отриманих результатів визначається статус країни за зведеним показником: інноваційний лідер (від 0,650 до 1,000); активний інноватор (0,500—0,649); помірний інноватор (0,250—0,499); інноватор, що формується (від 0 до 0,249), та складається відповідний рейтинг (рис. 1). На жаль, на сьогодні Україна не включена до списку країн, що оцінюються за допомогою Табло на регулярній основі.

На основі даних рисунка 1, можна стверджувати, що Україна зі значенням зведеного індексу інновацій 0,206 має статус "інноватор, що формується", випереджаючи Болгарію з індексом — 0,175, та поступається Румунії з незначним відривом. На жаль показник України є вдвічі меншим за середнє значення зведеного індексу інновацій по країнах ЄС (0,544). Це пов'язано з серйозними проблемами з використанням людського потенціалу, якістю дослідницьких інфраструктур, слабкою інтегрованістю в міжнародну науково-технічну та інноваційну кооперацію.

Для більш адекватної оцінки умов інноваційного розвитку економіки України розглянемо місце України в рейтингу Глобального індексу інновацій. Адже "Глобальний індекс інновацій визнано цінним інструментом для полегшення державно-приватного діалогу, в якому політики, лідери бізнесу та інші зацікавлені сторони на постійній основі можуть оцінювати стан і прогрес у впровадженні інновацій [2]".

Глобальний інноваційний індекс 2015 охоплює 141 країну, на які припадає 95,1% світового населення та 98,6% світового ВВП [3]. Тому проведемо оцінку положення України в рейтингу глобального індексу інновацій на основі даних Global Innovation Index (GII) у таблиці 1 [3]. GII — оцінює рівень розвитку інновацій в 141 країні — інноваційний потенціал держав, їх витрати на інновації і результат прийнятих зусиль. Індекс враховує умови для відкриття та розвитку нового бізнесу, податкову політику в країні, якість університетської освіти, доступність макрофінансування та венчурного капіталу.

Незважаючи на той факт, що за останні шість років рейтинг України за глобальним індексом інновацій покращився на 15 пунктів (Україна у 2015 році посідає 64-е місце у порівнянні з 79-им у 2008 році). Взагалі інноваційність економіки України є доволі нестабільною та дещо суперечливою. Усього до рейтингу увійшли 141 країна з усього світу, лідерами в світі є Швейцарія, Великобританія, Швеція, Нідерланди та США. Росія — на 47-му місці, Білорусь — на 52-му. Україна в таблиці рейтингу розташувалася між Сербією та Сейшелами, які займають відповідно 63-тє і 65-тє місця. А Китай, Малайзія, В'єтнам, Індія, Йорданія, Кенія входять в групу

Таблиця 1. Україна в рейтингу глобального індексу інновацій 2015 рік

Місце в рейтингу/всього країн	Країна
1/141	Швейцарія
2/141	Велика Британія
3/141	Швеція
4/141	Нідерланди
5/141	США
...	...
47/141	Росія
...	...
52/141	Білорусь
...	...
63/141	Сербія
64/141	Україна
65/141	Сейшели

Джерело: Позиція України в рейтингу країн світу за глобальним індексом інновацій 2015 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.globalinnovationindex.org>

Таблиця 2. Динаміка змін позицій України в рейтингу за індексом глобальної конкурентоспроможності

2012–2013 (з 144 країн)	2013–2014 (з 148 країн)	2014–2015 (з 144 країн)	2015–2016 (з 140 країн)
73	84	76	79

Джерело: Позиція України в рейтингу країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності 2015 — 2016 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analitika/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-0>

країн, які є в лідерами серед країн з аналогічними економічними показниками.

За результатами даних 2015 — 2016 року (серед 144 країн) Україна має декілька конкурентних переваг за інноваціями: 29 місце у рейтингу за наявністю науковців та інженерів, порівняно з 2014 — 2015 роком (серед 140 країн) за цим показником Україна розташувалася на 48 позиції; 43 — за якістю науково-дослідних закладів, що у 2014 — 2015 році на 24 позиції краще; та 52 — за кількістю патентів на винаходи, у 2014/2015 роках — 82 позиція в рейтингу. Оскільки інновації є потенціалом для зростання економіки, то для цього необхідно збільшити державні закупівлі високотехнологічної продукції (наразі Україна знаходиться на 98-му місці) та вдосконалити співпрацю університетів і бізнесу у науці та інноваціях (74-е місце) [4].

Рейтинг інноваційних країн світу також проводить міжнародне агентство Bloomberg. За версією Bloomberg Україна посіла 41 місце. Перше місце очолила Південна Корея, за нею — Німеччина, Швеція, Японія і Швейцарія. США зайняли восьму позицію у рейтингу, Росія — 12, Китай — 21. Замикає список Топ-50 Казахстан [5].

Ще однією з рейтинг-систем, що дозволяє визначити рівень економічної безпеки та рівень інтегрованості України у світову спільноту, є Індекс глобальної конкурентоспроможності. Тому для оцінки положення України на світовому ринку розглянемо її позиції в рейтингу за даним індексом (табл. 2) [4].

Внаслідок економічної та політичної ситуації в Україні за 2013—2016 рік вона втратила 5 позицій в рейтингу, що з точки зору даних негараздів є не значним спадом.

Згідно з даними дослідження, в 2015 — 2016 році (серед 140 країн) Україна найбільше спустилась з позицій за показниками, які характеризують розвиток інфраструктури (69 місце), макроекономічне середовище (134 місце) та розвиток фінансового ринку країни (121 місце). Причому, за деякими позиціями країна "очолює" списки з кінця, зокрема, за міцністю банків 140 місце зі 140 країн світу; за регулюванням фондових бірж — 135, за інфляційними змінами -134. Найбільш проблемними факторами для ведення бізнесу є: корупцію (107 позиція), ускладнений доступ до фінансів (123 позиція), інфляцію (134 позиція), політичну нестабільність, високі податкові ставки, складність податкового законодавства, недостатню здатність до інновацій, невідповідну якість інфраструктури, злочинність.

ВИСНОВОК

Отже, з огляду на глобальні індекси місце України у всесвітніх інноваційних процесах досить скромне.

Одна з основних причин низького показника — недостатній рівень розвитку інноваційної сфери, зокрема впровадження нововведень, відсутність належної кількості інститутів, а також не цілком сприятливе макроекономічне середовище. Але, якщо подивитися на динаміку України в рейтингах за останні роки, країна тримається більш-менш тих самих позицій. Беручи до уваги теперішню військову, інформаційну, економічну та політичну агресію проти України, є показником величезного потенціалу. Отже, для зростання економіки країни, а також її просування на кращі позиції в міжнародних рейтингах можливо досягти лише за умов проведення цілеспрямованої інноваційної політики, проведення реформ у сферах інфраструктури, інформаційно-комунікаційних технологій, оподаткування і митної політики.

Література:

1. Innovation Union Scoreboard 2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/files/ius/ius-2014_en.pdf

2. Лігоненко Л. Оцінка інноваційності економіки України в міжнародних рейтингах [Текст] / Л. Лігоненко // Вісник КНТЕУ. — 2012. — №3. — С. 5—22.

3. Позиція України в рейтингу країн світу за глобальним індексом інновацій 2015 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.globalinnovationindex.org>.

4. Позиція України в рейтингу країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності 2015 — 2016 [Електронний ресурс]. — Режим доступу <http://edclub.com.ua/analitika/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-0>

5. Україна в рейтингу інноваційних економік світу за версією Bloomberg [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2016/01/19/7095939>

References:

1. European Commission (2014), "Innovation Union Scoreboard 2014", available at: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/files/ius/ius-2014_en.pdf (Access February 2016).

2. Lihonenko, L. O. (2012), "Evaluation innovation economy of Ukraine in the international rankings", Bulletin KNTEU vol. 3, pp. 5—22.

3. Global Innovation Index (2015), "Ukraine's position in the ranking of countries with the global innovation index 2015", available at: <https://www.globalinnovationindex.org> (Access February 2016).

4. Economic discussion club (2015), "Ukraine's position in the ranking of countries in the Global Competitiveness Index 2015/2016", available at: <http://edclub.com.ua/analitika/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-0> (Access February 2016).

5. Pravda (2016), "Ukraine in the ranking of innovative economies in the world according to Bloomberg", available at: <http://www.pravda.com.ua/news/2016/01/19/7095939> (Access February 2016).

Стаття надійшла до редакції 15.04.2016 р.